

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenšču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Lienbacherjev nasvet zastran ljudskih šol.

Celih 10 let veljajo nove šolske razmere pa se je pokazalo, da jih je treba v marsičem predelati, ako hočemo, da ugajajo ogromnej večini prebivalstva. Osem let po vsej sili vso dečo, na kmetih ravno tako kakor v mestih in trgih, v šole zapirati, to je zadelo ob tolik upor, da je uže liberalni minister g. Stremajer dovolil marsikterih olajšav. Vendar z njegovimi olajšavami imele so šolske gosposke, počenši od krajnega šolskega sveta tujan gori do deželnega šolskega sveta, samih sitnih potov, znatnih potroškov, brezpotrebni pisarij in še malo uspeha.

Najbolj nemilo dirnoli so kmetske davkoplačilce rastoči potroški, ker se je ob enem bila odpravila šolnina in vse na davkovski goldinar kot naklada vrglo. Negledé na to, da so srenje bile mnogo primorane šolska poslopja predelovati ali iz nova staviti, rastle je število razredov in učiteljev in učiteljic. Samo na Štajerskem bi v kratkem, ako bi vse pri starem ostalo, plača učiteljstvu znašala 1,300.000 fl. Jednako je po drugih deželah, kder je šletna šolska dolžnost uvedena. Ogromna večina stroškov tukaj zadane kmetsko prebivalstvo, ki pa vendar nima znatne koristi od šletnega šolanja, velikoveč še prej nepoznanih sitnob. Kajti zvečinoma so na kmetih le 1razredne, 2- ali 3razredne šole z 1—3 učitelji; 4razredne in 5razredne so v trgih in manjših mestih, 6- in 7razredne pa le v večjih mestih in 8razredne samo v Gradci. Večrazredne šole imajo tudi boljše plače učiteljem in zato poberejo vse boljše učiteljske moči prepustivši slabše kmetom. Plačevanje šolskih potroškov tedaj ni v pravi razmeri do dobrot od ondot pričakovanih.

Druga sitnoba je se prikazala v tem, da so starši bili pogosto kaznovani, ako niso otroka od 6. do 14. leta starosti redno v šolo pošiljali. To pa je zlasti na kmetih pogosto zelo nemogoče. Tem več nevolje delalo je tedaj kaznovanje staršev. L. 1878 so bili starši kaznovani v brežiškem poglavarstvu ter so plačali 144 fl. globe, v celj-

skem pa je bilo zraven 538 fl. globe še 87 dni in 5 ur zapora odmerjenega, v mariborskem 818 fl. in 65 dni, v ptujskem 1037 fl. in 2 dni, v slov. graškem 1043 fl. in 39 dni, na celem Štajerskem 6570 fl. globe in 436 dni in 853 ur zapora. V 10 letih bi toraj štajerski starši imeli za 65.000 fl. kaznovani in skupaj blizu 13 let zaprti biti. Take šolske razmere so neznosljive.

Naposled je se prikazalo marsikaj pomanjkljivega zastran krščanskega nauka in krščanske izgoje otrok. Vse to je uplivalo, zlasti na nemško kmetsko prebivalstvo v planinskih deželah, da je le takšne poslance konservativce volilo, ki so besede zastavili, da bodo jim šolska bremena polajšati pomagali in krščansko odgojo otrok na trdnejšo podlago postavili.

Izvoljeni poslanci konservativci so, da ostanejo mož beseda, zvezali se s českimi, poljskimi in južno-slovanskimi poslanci v državnem zboru, potisnili nemške liberalce v manjšino in sedaj pomagajo drug drugemu, da željam svojih volilcev ustrezajo. Tako so dobili Čehovje česko vseučilišče, Poljaci novo železnico, Slovenci znane resolucije o enakopravnosti slovenščine. Tako je bilo mogoče dognati oderaško postavo in marsikaj, česar bi od liberalcev zastoj pričakovali. To velja posebno zastran olajšav kmetskemu ljudstvu pri šolah.

Konservativni poslanec Lienbacher je sprožil dotični nasvet in sicer dvakrat. Prvi nasvet, po katerem je hotel, da bi naj deželni zbori olajšave določili, bil je od gosposke zbornice zavržen. Drugi nasvet je sedaj prenarajen in bil v državnem zboru sprejet, čeravno so nemški liberalci grdo nasprotovali, kričali in ropotali pa tudi povedali, zakaj so hoteli dečo do 14. leta v šoli imeti. Liberalcec Suess je namreč jamral, da sedaj ponemčevanje ne bode uspeha imelo in liberalcec Hoffer je javkal, da bodo otroci premalo „razsvitljeni“ se vé, z novošegnim neverstvom.

Vse ropotanje ni pomagalo nič. Lienbacherjev nasvet bil je sprejet. Starši dobijo postavno pravico otroke po šletnem šolanju iz šole vzeti ter

jim ne bo treba beračiti pri raznih šolskih svetih in tudi kaznovanja se jim ne bo treba toliko bati. Naposled bodo stroški manjši, ker zaradi 13 in 14letnih učencev ne bo treba novih učilnic, novih učiteljev itd. Tudi verski nauk zadobi dostojnejše mesto in večjo veljavo. Glavna točka Lienbaherjevega nasveta se glasi: „otrokom na deželi, ako so se v 6letnem šolanju dovolj naučili verskega nauka (tega prej ni bilo v postavi), branja, pisanja in računjenja, je na zahtevanje njihov staršev dovoljeno namesto vsakdanjo obiskavati ponavljalno in napredovalno šolo, ki se ima vsaj za 2 uri na teden uvesti. Jednake olajšave smejo se, ako treba, tudi otrokom v mestih dovoliti.“

Za ta praktični nasvet glasovali so tudi naši slovenski poslanci in njihovi volilci jim bodo zato vselej hvaležni. Treba je sedaj še le, da gospodska zbornica pritrdi in cesar podpišejo.

Gospodarske stvari.

Pomoček zoper mrčes pri perutnini.

M. Naj se zvečer v kurnik ali sploh perutninski hlev zvečer nekoliko olševih vej po tleh položi. Pravijo, da se zarad duba iz vejevja pubtečega vse mrčesje na vejah zbere in se zjutra potem iz kurnika odnesti more; toda prav rahlo se mora to zgoditi in potem v vodo pometati. Še boljše je vse v ogenj vreči, da vse vkup zgori.

Zoper bolenje zobov.

M. Neki amerikalanski zobji zdravnik nasvetaje tale pomoček: Nabere se trpotca (*Plantago maior*), kakor še ob potih obilno raste. Dene se ga potem nekoliko v steklenico in se z dobrim močnim žganjem zalije. Pusti se potem vse vkup na toplem kake 10 dni stati. Od te tinkture se potem nekoliko kapljic na šopek pavole kane in v votli zob porine. Tudi znotraj se sme ta tinktura rabiti. Štiri kaplje se kaneje v pol vinske kupice vode in ta tekočina se potem jemlje po malih žličicah. Tudi otrokom, ko zobe dobivajo je dobro dlesno s to tinkturo ribati. Pravijo, da ne trpijo toliko bolečin. Pomoček se vidi nedolžen in skušnje vreden.

Kako je dobiti črešnjevih divjakov. Gotovo se je že marsikateri sadjerejec prepričal, kako težko je izrediti zadostno število črešnjevih divjakov. Posejal je morebiti celo gredico s koščicami, pa na spomlad je žalostno opazoval, kako le tu pa tam kako drevesce iz zemlje prodira. Uzrok temu je ta, da jako malo koščic kaljivno moč obdrži, posebno ako niso bile dobro shranjene. Kdor pa vendar želi v svojej drevesnici lepih črešenj imeti, tistemu svetujem, da gre sedaj pod kako črešnjevo drevo, najboljše lesno, ter si z zemljo vred izreže mlade črešnjice, kojih bude

vse polno našel. Lepo jih naj potem presadi v drevesnico, ter jih prvi čas slamo ali mahom rahlo pokriva, kajti drugače solnce nežne rastline preveč ožge, dostikrat tudi uniči. Da se jim mora ob suhem vremenu po večerih tudi prilivati, se samo ob sebi umé. Jaz sem mnogo poskušal s sejanjem, katero se pa nikdar ni prav obneslo; na ravno opisani način pa sem si izredil najlepših črešnjevih divjakov. F. Praprotnik.

Zavoljo gosenic, katerih utegnemo kmalu imeti vse polno, prosimo naj se iz drevesnega vejevja posmukajo zapredki, katerih je mnogo. Tako se najleži ta mrčes hitro zatiruje.

Lepo teličko 4 tedne staro Marijahoferskega-Mölthalskega plemena ima na prodaj po mesarski vagi g. adjunkt Jul. Hanzelj na vinorejski šoli v Mariboru. Če se v enem tednu nihče ne oglasi, bo mesarju prodana.

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Naši konji.) Obširnejši popis je veljal ruskemu žrebcu plemena Orlov; istemu je ime „Krolik“ (od ruskega „krol“, t. j. kralj) po našem kraljič; rojen in vzrejen je v žrebčariji ruskega kneza Orlova v Krenobolu pri Moskvi; tam je namreč knez Vasilij Orlov utemeljil svojo žrebčarijo okolo l. 1770; za podlago je vzel domače pleme iz Livlandije, taisto je začel združevati z holandskimi, frislandskimi, danskimi, angleškimi in arabskimi žrebci. Na ta način je razdelil svojo žrebčarijo na več oddelkov, in dandanes šteje taista nad 900 konj. Izmed totih je oddelek Orlovih dirkarskih konj, ki je postal po združenji arabskih žrebcev z livlandskimi kobilami, najimenejši in tudi najboljši. Orlovi konji za dirko, kakor je „Krolik“, se vadijo v teku po cele dneve zaporedoma. Razlikujejo se pa od angleških dirkarcev s tem, da jako dolgo v teku zdrže in ne postanejo lahko trudni; angleški dirkarec gre sicer jako hitro, pa se tudi hitro otrudi. Omenjeni „Krolik“ se je rabil zmiraž za dirke, njegova prva premija v Moskvi je bila 1200 rubljev, okoli 1800 gold. Prokosil je ga samo le enkrat neki drugi Orlov za konjsko glavo. Iz Ruskega je bil prodan na Laško, kjer je na dirkah več tisuč goldinar zaslužil. Zdaj je uže 16 let star. Ker Lah se ne pečajo s konjerejo in ker „Krolik“ tudi ne more več tako bežati, kakor nekdanj, prodali so ga k nam. Naše štajersko konjerejsko društvo je ga prevzelo s tem pogojem, da je še ploden; s tem se namerava spraviti njegova krv v naše konje. On ima visoke noge, kratko truplo, dolgi rep, kosmate noge po robih, glavo ima kosmato in je slok; slokost je značaj plemenitosti pri konjih. Nekaj čudna je njegova hoja ali korak v teku; on stopa z zadnjima nogama pred prednje, kedar beži, in sicer poleg prednjih nog na levo in na desno, pa ne zadene z zadnjo nogo v prednjo. Orlovi dirkarci so dozdej povsod pri